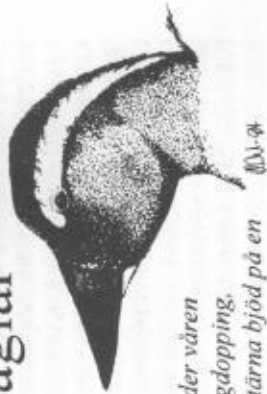

Rastande våtmarksfåglar i Asköviken 1996

Thomas Pettersson

Inventeringen av våtmarksfågel i Asköviken under våren 1996 påvisade bottenrekord för arter som skäggdopping, brunand och knipa, medan skrattnäs och svarttärna bjöd på en överraskande uppgång.

För sextonde året i rad taxerades doppingar, andfåglar, sothöna m.fl. arter i Asköviken under perioden 1 april till 30 maj. För bakgrund, metodbeskrivning och en sammanfattning av resultaten från åren 1981-92 hänvisas till Pettersson (1992). Resultaten från 1993-95 återfinns i Pettersson (1993, 1994b, 1996). Våren 1996 utfördes taxering vid endast 33 tillfällen, vilket är långt under genomsnittet (41) för perioden 1981-96. Detta berodde på den sena islossningen som i år ägde rum 17-25 april. Endast våramna 1985-87 inträffade islossningen ännu senare. Vintern 1995/96 får betecknas som ovanligt kall.

Liksom förra året noterades illegal båttrafik i viken, nämligen en medelstor båt med dubbla motorer på kvällen den 13 maj.

Fältharbetet 1996 utfördes av följande personer (med antal taxeringar inom parentes): Lars Dahlberg (4), Daniel Green (3), Hans-Olof Hellkvist (5), Bernt Larsson (5), Gunnar Lignell (3), Thomas Pettersson (2), Markus Rehnberg (5), Pentti J. Tatti (6).

Projektet bedrivs med ekonomiskt stöd av Asköviksfonden WWF.

Resultat

Årets resultat kännetecknas av överlag låga värden, vilket är brukligt när vintern varit hård och våren sen, se tabell 1. De låga värdena tycks emellertid inte hänga samman med förhöjd vinterdödlighet, då statistiskt samband mellan vinterindex (ett mått på vinterns hårdhet) och högsta noterade antal påföljande vår saknas för samtliga analyserade arter. Förklaringen är därför troligen att sträcket är mer koncentrerat i tiden, eventuellt att fåglarna delvis söker sig andra vägar.

Skäggdopping, brunand och knipa noterades för bottenrekord och låga, eller mycket låga, antal registrerades för gräsand, vigg, salskrake och sothöna. Det kan dessutom

noteras att gråsåsens kraftiga ökning sedan mitten av 1980-talet har kommit av sig och minskade nu för andra året i följd. Glädjande de höga antal svarade såväl skrattnäs som svarttärna för. Skrattnäsen etablerade en koloni med ca. 300 par i själva viken för första gången sedan 1990 och 14 par svarttärnor häckade.

Sett över den 16-åriga undersökningsperioden uppvisar två arter statistiskt signifikanta ($P < 0.02$): Spearman rangkorrelation, tvärsidig) negativa trender, nämligen skäggdopping och brunand. Trots trendbrottet 1995 är gråsåsens ökning under samma period statistiskt säkerställd ($P < 0.02$). Nästan signifikanta ($P < 0.10$) trender uppvisas av knölsvan (negativ) respektive kanadagås och havstrut (positiva).

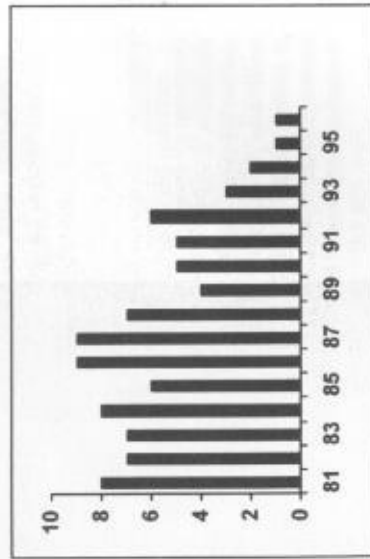
Skäggdoppingen tycks föredra de delar av viken där skrattnäsarna huserar, men några

starka samband mellan antalet skäggdoppingar och skrattnäsens närvaro eller bortovaro finns inte. Inte heller finns något samband mellan vinterförhållandena och antalet skäggdoppingar i Asköviken, även om hänsyn tas till att arten häckar först vid två års ålder och därmed kanske inte svarar momentant på en mild vinter. Skäggdoppingens flyttningsvägar och vinterkvarter är inte närmare kända. Under åren 1960-93 har endast 109 individer ringmärkts i Sverige. Dessa har emellertid givit upphov till sex återfynd, vilka antyder en sydostlig flyttningsriktning: Polen (1), Ukraina (1), Bulgarien (1), Georgien (1), Nederländerna, ökländ ort (1). Fördjupade studier av Askövikens skäggdoppingar i syfte att närmare klargöra orsakerna till populationsminskningen är angelägen. Sådana studier bör dels inriktas på häckningsframgång, dels på

Endast ett par brunand häckade i Asköviken 1996.

Foto: Per Lindh

Figur 1. Antal häckande par av brunand i Asköviken 1981-96.

ringmärkning för att bidra till kunskapen om artens flyttmönstret och vinterkvarter.

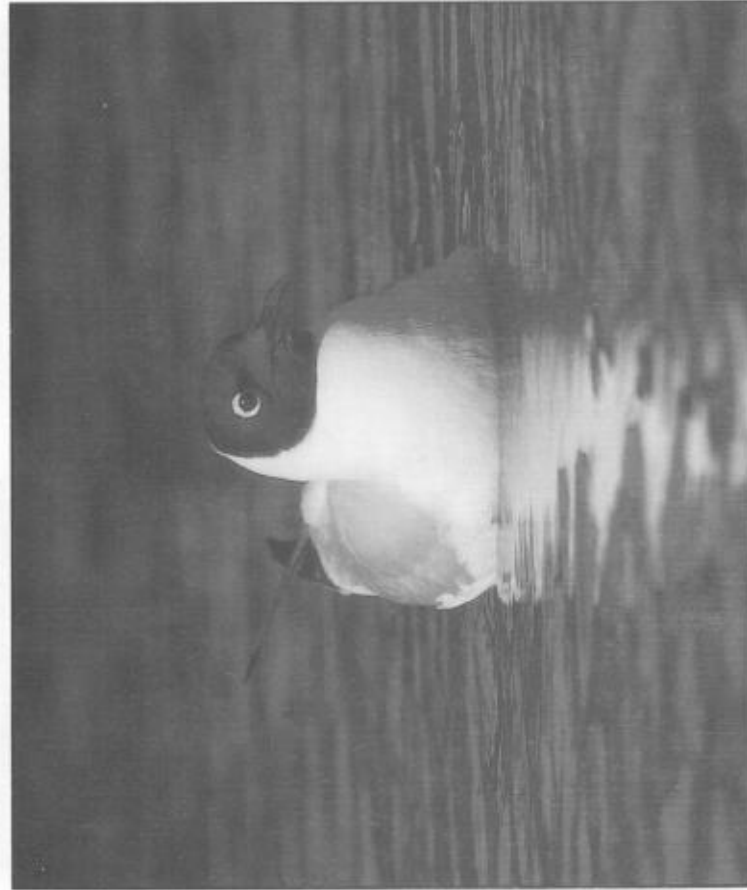
Liksom var fallet 1995 häckade endast ett par brunand i Asköviken även i år. Detta kan jämföras med 6-9 par åren 1981-88, 4-6 par 1989-92 och 2-3 par 1993-94. Utvecklingen är dramatisk, se figur 1!

En analys av brunandmaterialet från detta projekt har påvisat en koppling mellan skrattnäsens närvaro och vilka delar av viken som prefereras av brunänder (Pettersson 1994). Under skrattnäsens bortovaro i viken 1991-95 återfanns flertalet brunänder i vikens norra del, men i år noterades 54 % av fåglarna i vikens södra del där skrattnäsokolonin finns. Även när det gäller brunanden är fördjupade studier synnerligen angelägna.

Litteratur

- Pettersson, Th. 1992. Vårastande simfåglar m.m. i Asköviken 1981-1992. *Fåglar i Västmanland* 23: 46-52.
- Pettersson, Th. 1993. Rastande simfåglar m.m. i Asköviken 1993. *Fåglar i Västmanland* 24: 40-47.
- Pettersson, Th. 1994a. Brunand *Aythya ferina* i Asköviken. *Fåglar i Västmanland* 25: 108-115.
- Pettersson, Th. 1994b. Rastande simfåglar m.m. i Asköviken 1994. *Fåglar i Västmanland* 25: 125-134.
- Pettersson, Th. 1996. Rastande simfåglar i Asköviken 1995. *Fåglar i Västmanland* 27: 195-198.

Thomas Pettersson, 021 - 13 81 76

Skrattnäsen etablerade en koloni på 300 par i Asköviken för första gången sedan 1990.

Foto: Jan Hellström

Tabell 1. Årsvisa högstianoteringar för de vanligaste arterna 1981-96 under månaderna april och maj. (-) = ej taxerad.

Art	År																
	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	
Skäggdopping	206	140	173	196	128	122	154	194	182	118	136	147	128	127	114	81	
Svarthakedopp	9	6	6	4	4	2	0	2	1	0	1	0	0	0	1	0	
Rördrom	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	2	
Grahäger	1	1	2	1	1	1	1	4	3	5	2	6	5	3	3	6	
Knöfsvan	15	7	18	14	7	11	8	13	19	6	19	12	2	4	3	5	
Sångsvan	4	5	9	2	0	0	1	0	21	2	4	2	2	3	2	2	
Sädgås	0	12	34	26	0	16	210	29	14	0	110	0	1	350	0	0	
Grågås	7	12	12	6	44	8	27	15	43	34	67	71	83	90	71	61	
Kanadagås	2	4	8	8	17	8	25	21	15	12	8	15	68	16	6	17	
Vikindad gås	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	3	0	0	15	
Blåsänd	76	21	28	6	10	18	8	38	24	6	9	14	9	60	76	50	
Snatterand	2	0	0	0	0	0	2	2	1	0	1	0	0	0	0	2	
Kricka	64	28	29	52	46	58	39	88	61	23	20	80	50	296	28	37	
Gräsand	25	36	35	31	86	49	74	71	98	32	33	72	98	61	31	35	
Stjärtand	11	0	3	2	0	0	0	1	1	2	0	5	0	10	0	5	
Ärta	2	2	4	0	0	0	0	2	9	3	2	4	3	0	2	2	
Skedand	3	6	12	2	2	5	2	9	2	4	3	6	4	5	4	3	
Brunand	37	38	39	62	20	23	31	44	31	13	16	22	13	10	10	5	
Vigg	162	143	124	120	126	64	91	163	141	161	102	234	129	138	147	100	
Knipa	82	97	110	76	59	46	52	76	90	45	71	79	130	79	159	42	
Salskrake	13	8	14	7	12	2	3	7	27	23	9	28	17	12	16	3	
Storskrake	97	21	166	20	12	9	18	21	34	41	269	54	124	122	65	44	
Sothöna	326	199	223	228	137	102	146	118	233	199	223	272	264	192	181	119	
Trana	0	0	0	1	0	0	2	3	2	2	1	1	2	0	2	1	
Tofsvipa	0	20	8	0	0	2	2	0	30	0	6	6	3	0	36	0	
Brushane	23	28	54	4	15	25	22	83	8	40	4	30	38	4	10	10	
Storspov	1	0	2	7	12	4	18	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Gluttsnäppa	2	0	0	0	0	0	6	0	0	0	0	0	0	2	0	0	
Skogssnäppa	0	0	0	0	0	2	1	4	1	0	0	0	3	0	0	0	
Grönbensa	0	6	0	0	0	10	6	25	4	0	5	0	0	12	3	1	
Skrattmås	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	90	65	40	400
Havstrut	0	2	1	2	4	4	6	3	2	1	2	4	5	3	2	9	
Silvertärna	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	16	0	0	0	
Svarttärna	-	-	-	-	-	-	-	40	17	14	9	5	5	13	10	4	18

